

The Psychometric Properties of the Persian Versions of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire

Milad Sharafi Zadegan¹ , Manijeh Firoozi^{2*} , Atefeh Fattahi³ , Sara Aleyasin⁴ , Arezoo Soltan-Mohammadi⁵ , Zahra Naderi⁶

1. Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: milad.sharafi.za@ut.ac.ir
2. Corresponding Author, Department of Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran. Email: mfiroozy@ut.ac.ir
3. Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, University of Shiraz, Shiraz, Iran. Email: fattahi2020@gmail.com
4. Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Education, University of Allameh Tabataba'i, Tehran, Iran. Email: sara.alleyasin@gmail.com
5. Department of Psychology, Faculty of Humanities, Payam noor University of Asaluye, Shiraz, Iran. Email: asm.psyche@gmail.com
6. Department of Psychology, Faculty of Economics and Management, Islamic Azad University, Shiraz Branch, Shiraz, Iran. Email: farnaznaderi08@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.362725.644700>

Received: 2 Aug 2023

Revised: 30 Sep 2023

Accepted: 9 Oct 2023

Online published: 10 Dec 2023

Abstract

This study evaluated the psychometric properties of the Persian version of the cyberbullying perpetration questionnaire, including reliability, validity, confirmatory factorial analysis, and gender differences in youth. This is an applied survey study based on a test construction methodology, conducted in 2022, following the common principles and techniques of psychometrics in a correlational research design. The statistical population included 474 young people aged 18 to 35 living in Tehran and Shiraz that 474 participants were selected based on convenience sampling. Four steps were taken to translate the Cyberbullying Perpetration Questionnaire (CPQ). The collected data were analyzed in SPSS and AMOS software version 26 using Cronbach's alpha, Pearson correlation coefficient, confirmatory factorial analysis, and independent-samples t-test at a significance level of 0.05. The confirmatory factorial analysis supported a one-factor model with desirable fit indexes ($X^2/df= 2.613$, GFI= 0.953, IFI= 0.950, CFI= 0.949, PCLOSE= 0.109, RMSEA= 0.058). Cronbach's alpha coefficient of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire was 0.85, and test-retest reliability was 0.67. There was a significant difference in the perpetration of cyberbullying between males and females ($t=3.91$, $p<0.001$). The Cyberbullying Perpetration Questionnaire displayed desirable psychometric properties to measure the perpetration of cyberbullying in young people.

Keywords: Confirmatory Factorial Analysis, Cyberbullying, Psychometrics, Reliability, Validity.

Extended Abstract

Aim

Cyberbullying is known as an important national mental health problem. The percentage of people who have experienced cyberbullying has doubled. There is no consensus on a particular definition of cyberbullying to date. Some studies describe cyberbullying as some sort of harassment committed through technology and in an online setting. Cyberbullying generally includes hostile behaviors that do not occur face-to-face.

An appropriate definition for cyberbullying requires the development of appropriate measurement instruments to evaluate this construct as the next step. However, previous studies report dramatically different reliability and validity values for measurement instruments. Methodological improvement is vital to a complete insight into the complex nature of cyberbullying among youths. Nonetheless, gender differences in cyberbullying among young individuals are still unrecognized, and studies indicate various findings. Accordingly, a Cyberbullying Perpetration Questionnaire was employed in this study. This scale has been employed in multiple studies: It has displayed desirable reliability and validity values. There were no translated or modified records of this scale in the data collection phase. Given the lack of studies that directly address the reliability and validity of this construct in Persian, the present study was carried out to evaluate the psychometric characteristic of the Persian version of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire. Another aim was to cast light on the existence or presence of gender differences in the target population.

Methodology

This is a test construction research study conducted in 2022 with a correlational design following the common principles and techniques of psychometrics. The statistical population involved young people aged 18 to 35 years. Based on the Morgan Table, a sample size of 384 participants was proposed, as stated by the study aim. Given the probability of invalid questionnaires, 500 individuals were selected as study samples using convenience sampling. Four steps were taken to translate the Cyberbullying Perpetration Questionnaire. The facility and comprehensibility of the statements for the participants were evaluated. In the end, the number of participants was 474 after removing the invalid questionnaire. The collected data were analyzed in SPSS-26 and AMOS-26 using Cronbach's alpha, Pearson correlation coefficient, confirmatory factorial analysis, and independent-samples t-test.

Findings

Demographic findings indicated that the mean and standard deviation of the age of the participants were 26.01 and 5.14, respectively. Participants consisted of 289 females (61%) and 189 males (39%), 71.70% had undergraduate and higher education, and 78.70% were single. The largest number of participants used Instagram (42%), and Telegram (11.20%) had the fewest users.

Cronbach's alpha coefficient and test-retest reliability were used to evaluate the reliability of Cyberbullying Perpetration Questionnaire. Cronbach's alpha obtained was 0.85. Also, the three-week test-retest correlation coefficient was 0.67, indicating the desirable reliability of the cyberbullying perpetration questionnaire. Moreover, the confirmatory factorial analysis findings supported the one-factor model of cyberbullying questionnaire. The fit indexes of the model were desirable ($X^2/df= 2.613$, $GFI= 0.953$, $IFI= 0.950$, $CFI= 0.949$, $PCLOSE= 0.109$, $RMSEA= 0.058$). Finally, There was a significant difference in the perpetration of cyberbullying between males and females ($t=3.91$, $p<0.001$).

Discussion

Cronbach's alpha findings indicated the desirable internal consistency of the Persian version of the Cyberbullying Perpetration Questionnaire. It also indicated that this scale was consistent with the reported indices of previous studies. Also, the test-retest reliability displayed a desirable correlation coefficient after three weeks. The obtained results were consistent with the results of prior studies, which examined test-retest reliability after one year and six months, respectively.

Confirmatory factor analysis indicated the desirable validity of the Persian version of Cyberbullying Perpetration Questionnaire. This was consistent with the findings of the original study and the Chinese version related to the Cyberbullying Perpetration Questionnaire. The findings related to gender differences indicated that the females had a significantly higher mean perpetuation of cyberbullying than males. These findings were consistent with the findings of previous studies. The findings suggest that individuals construct their cyber worlds by methods similar to real-world methods, as posited by the common construct theory.

The study limitations were as follows: The participants included young individuals aged 18 to 35 years. Therefore, future studies should address a wider population of youths and adolescents. Also, the users of different social networks in cyberspace did not participate peer-to-peer. Thus, it can be suggested that future studies address the peer-to-peer interactions between social network users. The study findings generally support the Cyberbullying Perpetration Questionnaire as a short, convenient, and economical scale and an effective factor in evaluating cyberbullying.

Keywords: *Confirmatory factorial analysis, Cyberbullying perpetration, Reliability, Psychometrics, Validity.*

ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

میلاد شرفی زادگان^۱، منیژه فیروزی^{۲*}، عاطفه فتاحی^۳، سارا آل‌یاسین^۴، آرزو سلطان محمدی^۵، زهرا نادری^۶

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: milad.sharafi.za@ut.ac.ir
۲. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: mfiroozy@ut.ac.ir
۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: fattahi2020@gmail.com
۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. رایانامه: sara.alleyasin@gmail.com
۵. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور عسویه، شیراز، ایران. رایانامه: asm.psyche@gmail.com
۶. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشکده آزاد اسلامی واحد شیراز، شیراز، ایران. رایانامه: farnaznaderi08@gmail.com

DOI: <https://doi.org/10.22059/japr.2023.362725.644700>

دریافت: ۱۴۰۲/۰۵/۱۱ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۷/۰۸ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۱۷ انتشار آنلاین: ۱۴۰۲/۰۹/۱۹

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی شامل پایایی، روایی، تحلیل عاملی تأییدی و تفاوت‌های جنسیتی در جوانان انجام شد. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی، از حیث نوع گردآوری اطلاعات، پیمایشی و از نظر روش‌شناسی، از جمله مطالعات آزمون‌سازی بود که بر اساس روش‌ها و اصول رایج در روان‌سنجی در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی در سال ۱۴۰۱ انجام شد. جامعه آماری این پژوهش شامل جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال ساکن تهران و شیراز بود که ۴۷۴ نفر از جوانان به صورت نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند و پرسشنامه خودگزارشی ارتکاب مزاحمت اینترنتی (CPQ) را تکمیل کردند. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل عاملی تأییدی و تی تست مستقل به وسیله نرم افزار SPSS و AMOS نسخه ۲۶ در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی از ساختار یک عاملی حمایت کرد و شاخص‌های برازش مطلوب بود ($RMSEA=0/058$ ، $PCLOSE=0/109$ ، $CFI=0/949$ ، $IFI=0/950$ ، $GFI=0/953$ ، $X^2/df=2/613$). ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵ و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۶۷ به دست آمد. میانگین ارتکاب مزاحمت اینترنتی در زنان و مردان تفاوت معنی‌دار داشت ($t=3/91$ ، $p<0/001$). پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی برای سنجش مزاحمت اینترنتی از ویژگی‌های روان‌سنجی مناسبی در جوانان برخوردار بود.

کلیدواژه‌ها: پایایی، تحلیل عاملی تأییدی، روانسنجی، روایی، مزاحمت اینترنتی.

۱. مقدمه

فناوری‌های ارتباطات دیجیتال^۱ نقش مهمی در رشد اجتماعی جوانان دارند (همیلتون و همکاران^۲، ۲۰۲۰). چرا که آن‌ها از کاربران قوی این فناوری‌های جدید، به ویژه اینترنت و تلفن همراه هستند (دوران-سگورا و مارتینز-پسینو^۳، ۲۰۱۵). در دهه گذشته نیز مشارکت جوانان در شبکه‌های اجتماعی مجازی به صورت تصاعدی افزایش یافته است و باعث شده بسیاری از آن‌ها به فعالیت‌های اینترنتی معتاد شوند. دلایلی که جوانان از این شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند شامل احساس تعلق و اتصال، آرامش بخشیدن به احساسات منفی و کنار آمدن با افسردگی است (کوارادو-گوردیلو و فرناندز-آنتلو^۴، ۲۰۲۰). با اینکه توسعه فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی مزایای

1. Digital communication technologies
2. Hamilton et al.
3. Durán Segura & Martínez Pecino
4. Cuadrado-Gordillo & Fernández-Antelo

بسیاری را برای نوجوانان و جوانان از جمله امکان تماس با دنیای خارج (کلاراچی، وارن و جیانگ^۱، ۲۰۲۰)، کسب سریع دانش و سهولت ارتباط (پاریس، لائین، هاینس و یازجیان^۲، ۲۰۲۰) را به همراه آورده است، اما علی‌رغم مزایا و فرصت‌های ارائه شده توسط فناوری‌های مجهز به اینترنت، نگرانی‌هایی در مورد افزایش نرخ فعالیت‌های آنلاین مضر از جمله سوء استفاده (حضرت بگی، اصغری، مکوندی و کرای، ۱۴۰۱) و ارتکاب مزاحمت اینترنتی^۳ وجود دارد (ایزنکوت^۴، ۲۰۲۰؛ کوان و همکاران^۵، ۲۰۲۰).

همان‌طور که افراد بسیاری برای تحصیل، کار یا ارتباط اجتماعی به اینترنت متوسل می‌شوند، افراد دیگری نیز از آن به عنوان وسیله‌ی تخلیه خشم و ناامیدی استفاده می‌کنند. یکی از انواع خشونت‌های اینترنتی که مورد توجه محققان قرار گرفته است مزاحمت اینترنتی می‌باشد (کووالسکی، گیومتی، شرودر و لاتانر^۶، ۲۰۱۴). مزاحمت اینترنتی به عنوان یک مسئله مهم و یک مشکل ملی بهداشت روان شناخته شده است و درصد افرادی که مزاحمت اینترنتی را در طول زندگی خود تجربه کرده‌اند، از ۱۸ درصد در سال ۲۰۰۷ به ۳۶ درصد در سال ۲۰۱۹ افزایش پیدا کرده است (لوپز-ویزکیانو، نووا، کارنیرو و کاجدا^۷، ۲۰۲۱).

تا به امروز توافقی در مورد چگونگی تعریف مزاحمت اینترنتی وجود ندارد (چان، لی، کیم و لی^۸، ۲۰۲۰). برخی از پژوهشگران مزاحمت اینترنتی را نوعی آزار و اذیت از طریق فناوری و در یک محیط آنلاین توصیف می‌کنند. به عنوان مثال، ارسال ایمیل و پیام در اتاق‌های گفتگوی آنلاین، در وب سایت، یا از طریق پیامک متنی به تلفن همراه (کووالسکی و لیمبر^۹، ۲۰۰۷). در تعریف دیگری از مزاحمت اینترنتی، آن را به عنوان آسیب عمدی و مکرر ناشی از استفاده از رایانه، تلفن همراه و سایر وسایل الکترونیکی تعریف کردند (هیندوجا و پاچین^{۱۰}، ۲۰۱۰). به صورت کلی مزاحمت اینترنتی، رفتارهای آزار و اذیت اینترنتی و سایر رفتارهای متخاصم را که به صورت رو در رو اتفاق نمی‌افتند را شامل می‌شود (گریگ^{۱۱}، ۲۰۱۰). مطالعات نشان می‌دهند که مزاحمت اینترنتی بر سطح اعتماد اجتماعی، سرمایه اجتماعی و به طور کلی توجه مثبت بر تعاملات آنلاین تأثیر منفی می‌گذارد و سطح بیشتری از انزوای اجتماعی^{۱۲} را افزایش می‌دهد (ساولدی و فراز دی آبرو^{۱۳}، ۲۰۱۶). همچنین استفاده از رسانه‌های جمعی با افزایش مزاحمت اینترنتی ارتباط دارد (پاریس و همکاران، ۲۰۲۰) و اثرات منفی مزاحمت اینترنتی به دلیل انتشار زیاد و سریع اطلاعات بسیار چشمگیر است.

پس از ارائه تعریف مناسب برای مزاحمت اینترنتی، انتخاب و توسعه ابزار اندازه‌گیری مناسب جهت ارزیابی این سازه قدم مهمی می‌باشد. با این حال، پایایی^{۱۴} و روایی^{۱۵} ابزارهای اندازه‌گیری در مطالعات قبلی بسیار متفاوت بوده است. اگرچه برخی از یک ابزار معتبر برای اندازه‌گیری مزاحمت اینترنتی استفاده کردند، ولی بسیاری صرفاً سؤالات را اصلاح کردند یا یک پرسشنامه جدید از کارهای قبلی را بدون دلیل معتبر اضافه کردند (چان و همکاران، ۲۰۲۰). به عنوان مثال، برخی نحوه ایجاد سؤالات مزاحمت اینترنتی را توضیح ندادند

1. Kaluarachchi, Warren & Jiang
2. Parris, Lannin, Hynes & Yazedjian
3. Cyberbullying
4. Aizenkot
5. Kwan et al.
6. Kowalski, Giumetti, Schroeder & Lattanner
7. López-Vizcaíno, Nóvoa, Carneiro & CACHEDA
8. Chun, Lee, Kim & Lee
9. Kowalski & Limber
10. Hinduja, & Patchin
11. Grigg
12. Social isolation
13. Savoldi & Ferraz de Abreu
14. Reliability
15. Validity

یا پایایی و روایی سؤالات یا مقیاس‌های مورد استفاده را گزارش نکردند (کالوت، ارو، استویز، ویلاردون و پادیللا، ۲۰۱۰؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۰۸). در مطالعه‌ای مقیاس مزاحمت اینترنتی تنها شامل یک گویه بود (آیا تاکنون درگیر مزاحمت اینترنتی بوده‌اید؟). بنابراین این مقیاس مشخصه‌های دقیق رفتار مزاحمت اینترنتی را منعکس نمی‌کند (دیلماک، ۲۰۰۹). از سوی دیگر، بررسی مطالعات مزاحمت اینترنتی در ایران نیز نشان داد که روایی و پایایی نسخه‌ی فارسی استفاده شده را گزارش نکرده‌اند (اسماعیلی پور، هاشمی و بدری گرگری، ۱۳۹۷؛ قدم پور، شفیعی و حیدری راد، ۱۳۹۶). استفاده از ابزار اندازه‌گیری نامعتبر، مقایسه یافته‌های مطالعات مختلف را دشوار می‌کند و پیشرفت تحقیقات سایبری را محدود می‌کند (یبارا، بوید، کورچماروس و اوپنهایم، ۲۰۱۲).

برای درک ماهیت پیچیده مزاحمت اینترنتی در میان جوانان، به بهبود روش شناختی بسیار نیاز است. از سوی دیگر تفاوت‌های جنسیتی در مزاحمت اینترنتی در میان جوانان هنوز ناشناخته است. تحقیقات روی نوجوانان یافته‌های متفاوتی را نشان می‌دهد. به طور خاص، برخی از مطالعات نشان می‌دهد که دختران بیشتر از پسران مرتکب مزاحمت اینترنتی می‌شوند (کووالسکی و لیمبر، ۲۰۰۷؛ پورناری و وود، ۲۰۱۰)، در صورتی که سایر مطالعات عدم تفاوت (راسکاسکاس و استولتز، ۲۰۰۷) یا ارتکاب مزاحمت اینترنتی بیشتر پسران نسبت به دختران (اریکاک و همکاران، ۲۰۰۸؛ اسلونج و اسمیت، ۲۰۰۸) را گزارش کردند.

در همین راستا از میان ابزارهای موجود که به سنجش ارتکاب مزاحمت‌های اینترنتی در گروه‌های مختلف می‌پردازند، پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) مد نظر گرفته شد. این پرسشنامه در پژوهش‌های بسیاری به کار گرفته شده و از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است (ونگ، یانگ، یانگ، ونگ و لی، ۲۰۱۷؛ رایت و همکاران، ۲۰۲۱). در بررسی‌های انجام شده جهت پژوهش حاضر، نسخه ترجمه‌شده یا اصلاح شده‌ای از این پرسشنامه در زبان فارسی یافت نشد. با توجه به اهمیت روزافزون مزاحمت اینترنتی و پیامدهایی آن برای قربانی و شخص مرتکب مزاحمت اینترنتی دارد که پیش از این به آن‌ها اشاره شد و از سوی دیگر، فقدان پژوهش‌هایی که به طور مستقیم روایی و پایایی نسخه فارسی این سازه را مورد بررسی قرار داده باشند و بررسی تناقض یافته‌های پژوهش‌های پیشین در ارتباط با تفاوت‌های جنسیتی در ارتکاب مزاحمت اینترنتی، این پژوهش با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) انجام گرفت.

۲. روش

۲-۱. جامعه، نمونه و روش اجرا

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی، از حیث نوع گردآوری اطلاعات، پیمایشی و از نظر روش‌شناسی، از جمله مطالعات آزمون‌سازی بود که براساس روش‌ها و اصول رایج در روان‌سنجی در قالب یک طرح پژوهشی همبستگی با هدف بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در بین جوانان رده سنی ۱۸ تا ۳۵ سال ساکن تهران و شیراز در سال ۱۴۰۱ انجام شد. در تعیین حجم نمونه طبق دیدگاه

1. Calvete, Orue, Estévez, Villardón & Padilla
2. Smith et al.
3. Dilmac
4. Ybarra, Boyd, Korchmaros & Oppenheim
5. Pornari & Wood
6. Raskauskas & Stoltz
7. Aricak et al.
8. Slonje & Smith
9. Wright & Li
10. Wang, Yang, Yang, Wang & Lei

کلاین^۱ (۲۰۱۶) در مطالعاتی که با هدف تحلیل ساختار تائیدی ابزارهای سنجش انجام می‌شوند، بین حداقل ۵ تا حداکثر ۲۰ مشارکت کننده به ازای هر ماده آزمون باید انتخاب شوند. در مطالعه حاضر، بر اساس منطق پیشنهادی **کلاین (۲۰۱۶)** قاعده حداکثر استفاده شد. بنابراین با توجه به اینکه مقیاس دارای ۱۳ ماده می‌باشد، انتخاب ۲۰ مشارکت کننده به ازای هر ماده و جهت افزایش اعتبار مطالعه در نهایت ۵۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. در نهایت پس از حذف پرسشنامه‌ی بی‌اعتبار مشارکت کنندگان این مطالعه ۴۷۴ نفر (۲۸۹ زن معادل ۶۱ درصد و ۱۸۹ مرد معادل ۳۹ درصد) بود. سایر متغیرهای جمعیت شناختی در جدول ۱ گزارش شد. بر اساس دستورالعمل‌های فعلی برای منطبق سازی ابزارها از لحاظ فرهنگی برای ترجمه پرسشنامه چهار مرحله طی شد. در مرحله اول پرسش نامه توسط دو مترجم از انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شد و محتوای آن توسط سه نفر از متخصصین روان‌شناسی که به زبان انگلیسی و فارسی تسلط داشتند بررسی و اصلاح شد. در مرحله دوم پرسش نامه توسط دو مترجم به زبان انگلیسی ترجمه شد. در مرحله سوم نسخه نهایی پرسش نامه توسط گروه پژوهش از لحاظ قابلیت فهم و روانی گزاره‌ها برای گروه جوانان مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله چهارم نسخه نهایی پرسشنامه به صورت پایلوت روی ۴۰ جوان اجرا گردید و قابلیت فهم و روانی گزاره‌ها توسط جمعیت مورد نظر بررسی شد. پس از انجام اصلاحات نهایی اقدام به تهیه نسخه الکترونیکی پرسشنامه شد. در توضیحات اولیه پرسشنامه به شرکت‌کنندگان نیز گفته شد که پاسخ‌های آن‌ها صرفاً جهت کار پژوهشی بوده و بدون نام و نام خانوادگی و به صورت محرمانه در نزد پژوهشگر باقی خواهند ماند. در نهایت لینک دسترسی به پرسشنامه الکترونیکی در فضای مجازی از جمله واتس‌آپ، تلگرام و اینستاگرام جهت دسترسی قرار گرفتن عموم منتشر شد.

۲-۲. ابزار پژوهش

ارتکاب مزاحمت اینترنتی^۲ (CPQ)

پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی توسط **رایت و لی (۲۰۱۳)** جهت سنجش میزان ارتکاب آزار و اذیت‌های اینترنتی طراحی شد که شامل سیزده سؤال است و طی آن از شرکت کنندگان خواسته می‌شود میزان ارتکاب مزاحمت را گزارش کنند. نمره‌گذاری با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) انجام می‌گیرد. حداقل نمره ۱۳ و حداکثر ۶۵ می‌باشد که نمرات بالاتر نشان دهنده‌ی ارتکاب مزاحمت اینترنتی بیشتر است. پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ گزارش شد (**رایت و همکاران، ۲۰۱۸**). همچنین روایی آن براساس شاخص‌های تحلیل عاملی تائیدی ($X^2/df=1/49$ ، $TLI=0/95$ ، $CFI=0/97$ ، $SRMR=0/04$ ، $RMSEA=0/04$) مطلوب گزارش شد (**رایت و لی، ۲۰۱۳**). در این مطالعه، پایایی این ابزار به روش ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵ و ضریب پایایی بازآزمایی ۰/۶۷ مطلوب به دست آمد. همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی و شاخص‌های برازش مطلوب آن ($RMSEA=0/058$ ، $PCLOSE=0/109$ ، $CFI=0/949$ ، $IFI=0/950$ ، $GFI=0/953$ ، $X^2/df=2/613$)، بیانگر روایی مناسب پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی بود.

۲-۳. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

1. Kline
2. Cyberbullying Perpetration Questionnaire (CPQ)

پس از گردآوری داده‌های لازم، تحلیل‌ها در دو سطح توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی، میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و استنباطی (ضریب آلفای کرونباخ، همبستگی پیرسون و تحلیل عاملی تاییدی) با استفاده از نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و AMOS نسخه ۲۶ انجام شد.

۳. یافته‌ها

۳-۱. توصیف جمعیت شناختی

میانگین و انحراف معیار سن شرکت کنندگان به ترتیب ۲۶/۰۱ و ۵/۱۴ بود. در جدول ۱ سایر ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان از جمله جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل، استفاده از شبکه‌های اجتماعی گزارش شد.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت		
زن	۲۸۹	۶۱
مرد	۱۸۵	۳۹
تحصیلات		
دیپلم	۱۱۴	۲۴
کاردانی	۲۰	۴/۲۰
کارشناسی	۱۸۳	۳۸/۶۰
کارشناسی ارشد	۱۲۲	۲۵/۷۰
دکتری	۳۵	۷/۴۰
وضعیت تأهل		
مجرد	۳۷۳	۷۸/۷۰
متاهل	۱۰۱	۲۱/۳۰
شبکه‌های اجتماعی		
اینستاگرام	۱۹۹	۴۲
توییتر	۱۱۱	۲۳/۴۰
واتساپ	۹۳	۱۹/۶۰
تلگرام	۵۳	۱۱/۲۰
سایر	۱۸	۳/۸۰
کل	۴۷۴	۱۰۰

بر اساس جدول ۱، ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت کنندگان قابل مشاهده است که از ۴۷۴ شرکت کننده در این پژوهش ۶۱ درصد (۲۸۹ نفر) زن و ۳۹ درصد (۱۸۵ نفر) مرد بودند. ۲۴ درصد (۱۱۴ نفر) از شرکت کنندگان دارای تحصیلات دیپلم، ۴/۲۰ درصد (۲۰ نفر) کاردانی، ۳۸/۶۰ درصد (۱۸۳ نفر) کارشناسی، ۲۵/۷۰ درصد (۱۲۲ نفر) کارشناسی ارشد و ۷/۴۰ درصد (۳۵ نفر) دارای تحصیلات دکتری بودند. از نظر وضعیت تأهل ۷۸/۷۰ درصد (۳۷۳ نفر) مجرد و ۲۱/۳۰ درصد (۱۰۱ نفر) متاهل بودند. ۴۲ درصد (۱۹۹ نفر) شرکت کنندگان از شبکه‌های اجتماعی اینستاگرام، ۲۳/۴۰ درصد (۱۱۱ نفر) از شبکه‌ی اجتماعی توییتر، ۱۹/۶۰ درصد (۹۳ نفر) از شبکه‌ی اجتماعی واتساپ، ۱۱/۲۰ درصد (۵۳ نفر) از شبکه‌ی اجتماعی تلگرام و ۳/۸۰ درصد (۱۸ نفر) از سایر شبکه‌ی اجتماعی استفاده می‌کردند.

۲-۳. شاخص‌های توصیفی و پیش‌فرض‌های آماری

در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی گویه‌های پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی نشان می‌دهد. همچنین قبل از تحلیل تأییدی داده‌ها، مفروضه‌های بهنجاری تک متغیری به کمک برآورد مقادیر چولگی و کشیدگی (جدول ۲)، بهنجاری چندمتغیری و مقادیر پرت از طریق روش فاصله‌ماهالانویس و داده‌های گمشده به کمک روش بیشینه انتظار آزمون و تأیید شدند (کلاین، ۲۰۱۶).

جدول ۲. شاخص‌های توصیفی

کشیدگی	چولگی	انحراف معیار	میانگین	گویه
۰/۴۹	-۰/۲۱	۰/۹۰	۳/۳۴	۱. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان تان کمک می‌کنید؟
۰/۴۷	-۰/۳۰	۰/۸۷	۳/۴۹	۲. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان تان حرف قشنگی می‌زنید؟
۰/۶۵	۰/۰۸	۰/۷۹	۳/۳۰	۳. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی سایر دوستان تان را خوشحال می‌کنید؟
۰/۲۸	-۰/۰۳	۰/۹۱	۳/۰۸	۴. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوست دیگری می‌گویید که برایتان اهمیت دارد؟
۰/۵۶	۰/۹۱	۰/۷۵	۱/۶۶	۵. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی شایعات بد را درباره دوست دیگری پخش می‌کنید؟
-۰/۶۳	۰/۵۰	۰/۷۹	۱/۸۴	۶. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی درباره سایر دوستان غیبت می‌کنید تا باعث شوید دیگران دوست‌شان نداشته باشند؟
۰/۱۴	۱/۰۴	۰/۶۵	۱/۴۹	۷. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی یک دوست را بر علیه دوست دیگری تحریک می‌کنید؟
-۰/۱۶	۰/۶۹	۰/۹۰	۱/۸۸	۸. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی اطلاعات را از یک دوست مخفی می‌کنید در حالی که اجازه می‌دهید سایرین از آنها آگاه باشند؟
-۰/۳۸	۰/۰۱	۰/۸۸	۲/۳۴	۹. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوست دیگری بی‌توجهی می‌کنید؟
-۰/۴۷	۰/۶۱	۰/۸۲	۱/۷۹	۱۰. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به دوستان دیگر تان می‌گویید اگر کاری را که می‌خواهید انجام ندهند دیگر با آن‌ها دوست نخواهید بود؟
۰/۵۳	۰/۷۹	۰/۷۴	۱/۷۱	۱۱. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی به سایر دوستان (به شیوه بدجنسانه) اهانت می‌کنید؟
-۰/۴۶	۰/۵۹	۰/۷۶	۱/۷۵	۱۲. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی سایر دوستان را (به شیوه بدجنسانه) اذیت می‌کنید؟
-۰/۹۶	۰/۴۹	۰/۷۴	۱/۷۴	۱۳. هر چند وقت یک بار به صورت آنلاین یا از طریق پیام‌های متنی درباره دوستی دیگر چیزهای منظوردار و از روی بدجنسی پست می‌کنید؟
-۰/۷۴	۰/۰۱	۶/۳۶	۲۹/۳۹	کل

۳-۳. روایی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۱-۳-۳. روایی صوری

نظر متخصصان در مورد روایی صوری و تناسب گویه‌ها از دو نفر از کارشناس دارای تجربه تحقیقاتی قابل توجه در زمینه ارتکاب مزاحمت اینترنتی اخذ شد. پس از آن، سه نفر از داوطلبان دکتری رشته روانشناسی گویه‌ها را مورد ارزیابی قرار دادند. گویه‌ها از نظر محتوا، جمله بندی، املا، دستور زبان و قابل فهم بودن مطابق با بازخورد به دست آمده اصلاح شدند.

با هدف آزمون برازندگی الگوی اندازه‌گیری مفروض پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی با داده‌های مشاهده شده در شرکت کنندگان، از روش آماری تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد.

جدول ۳. بارهای عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در تحلیل عاملی تأییدی

معنی‌داری	t	خطای معیار برآورد شده	بار عاملی	گویه
<۰/۰۰۱	۷/۷۳	-/۰۷۰	-/۳۶	۱
<۰/۰۰۱	۹/۰۵۳	-/۰۶۷	-/۴۲	۲
<۰/۰۰۱	۷/۹۴	-/۰۶۱	-/۳۷	۳
<۰/۰۰۱	۸/۱۲	-/۰۷۰	-/۳۸	۴
<۰/۰۰۱	۱۰/۱۴	-/۰۵۷	-/۴۷	۵
<۰/۰۰۱	۱۲/۳۳	-/۰۵۹	-/۵۶	۶
<۰/۰۰۱	۱۳/۰۵۱	-/۰۴۸	-/۵۹	۷
<۰/۰۰۱	۱۰/۸۱۳	-/۰۶۸	-/۵۰	۸
<۰/۰۰۱	۱۰/۸۱۳	-/۰۶۸	-/۴۳	۹
<۰/۰۰۱	۱۸/۶۲۴	-/۰۵۲	-/۷۹	۱۰
<۰/۰۰۱	۱۸/۸۹	-/۰۵۱	-/۸۰	۱۱
<۰/۰۰۱	۱۸/۸۷	-/۰۵۰	-/۸۰	۱۲
<۰/۰۰۱	۱۸/۲۹۹	-/۰۵۲	-/۷۸	۱۳

در جدول ۳ بارهای عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در تحلیل عاملی تأییدی گزارش شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، همه گویه‌های پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی، بارهای عاملی قابل قبولی داشتند که همگی در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار بودند. بیشترین بار عاملی مربوط به گویه ۱۱ و ۱۲ ($۰/۸۰$) و کمترین بار عاملی مربوط به گویه ۱ ($۰/۳۶$) بود. در ادامه، شاخص‌های نیکویی برازش مربوط به تحلیل عاملی تأییدی در جدول ۴ گزارش شد.

جدول ۴. شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی

مقادیر قابل قبول	مقادیر به دست آمده	شاخص‌های برازش
< ۳	۲/۶۱۳	نسبت مجذور خی دو بر درجه آزادی (χ^2 / df)
> ۰/۹۰	۰/۹۴۹	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
> ۰/۹۰	۰/۹۵۳	شاخص نکویی برازش (GFI)
< ۰/۰۸	۰/۰۵۸	ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA)
> ۰/۹۰	۰/۹۵۰	شاخص برازش افزایشی (IFI)
> ۰/۰۵	۰/۱۰۹	احتمال نزدیکی برازندگی (PCLOSE)

برازندگی الگوی پیشنهادی، براساس نسبت مجذور خی دو بر درجه آزادی^۱، شاخص برازندگی تطبیقی^۲ (CFI)، شاخص نکویی برازش^۳ (GFI)، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب^۴ (RMSEA) و شاخص برازش افزایشی^۵ (IFI) و احتمال نزدیکی برازندگی^۶ (PCLOSE) بررسی شد. مقدار پذیرفتنی برای شاخص نسبت مجذور کای به درجه آزادی کوچکتر از ۵، شاخص CFI، GFI و IFI بیشتر از ۰/۹۰، ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) کمتر از ۰/۰۸ و احتمال نزدیکی برازندگی (PCLOSE) بیشتر از ۰/۰۵ است (میرز، گمست و گوارینو^۷، ۲۰۱۶). براساس مقادیر پیشنهادی میرز، گمست و گوارینو (۲۰۱۶)، مقادیر به دست آمده حاکی بر برازش قابل قبول مدل بود (جدول ۴).

۳-۴. پایایی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۳-۴-۱. همسانی درونی

جهت بررسی همسانی درونی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی از آلفای کرونباخ کل و با فرض حذف هر ماده استفاده گردید. مقادیر بیشتر از ۰/۹۰ به عنوان پایایی عالی، مقادیر بین ۰/۸۰ تا ۰/۹۰ خوب، مقادیر بین ۰/۷۰ تا ۰/۸۰ قابل قبول، مقادیر بین ۰/۶۰ تا ۰/۷۰ سوال برانگیز، مقادیر بین ۰/۵۰ تا ۰/۶۰ ضعیف و مقادیر کمتر از ۰/۵۰ به عنوان غیرقابل قبول در نظر گرفته شدند (کرونباخ^۸، ۱۹۵۱). همان طور که در جدول ۶ مشاهده می شود آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۸۵۳ بود که پایایی خوب پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی را نشان داد.

جدول ۵. ضریب آلفای کرونباخ

گویه	آلفای کرونباخ با حذف سؤال	آلفای کرونباخ
۱	۰/۸۵۱	۰/۸۵۳
۲	۰/۸۴۳	
۳	۰/۸۴۷	
۴	۰/۸۴۹	
۵	۰/۸۴۸	
۶	۰/۸۴۲	
۷	۰/۸۴۲	
۸	۰/۸۴۹	
۹	۰/۸۵۴	
۱۰	۰/۸۲۹	

1. χ^2/df

2. The comparative fit index

3. The goodness of fit index

4. The root mean square error of approximation

5. The incremental fit index

6. Close fit of the population

7. Meyers, Gamst & Guarino

8. Cronbach

	۰/۸۳۲	۱۱
	۰/۸۳۱	۱۲
	۰/۸۳۳	۱۳

۳-۴-۲. آزمون- بازارآزمون

جهت بررسی پایایی آزمون- بازارآزمون، ۶۸ نفر از شرکت کنندگان سه هفته بعد، مجدد اقدام به تکمیل پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی کردند. همانطور که در جدول ۶ مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی بازارآزمون سه هفته‌ای پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۶۷ بود.

جدول ۶. ضریب پایایی بازارآزمون سه هفته‌ای

پایایی بازارآزمون	
۰/۶۷**	پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی

** $P < 0.01$

۳-۵. تفاوت‌های جنسیتی

به منظور بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی، آماره t تست مستقل بررسی شد. همان‌گونه که از جدول ۷ قابل مشاهده است، مقدار آماره t برای ارتکاب مزاحمت اینترنتی معنی‌دار بود ($t = 3/877, p < 0.001$). به عبارت دیگر زن‌ها میانگین بالاتری نسبت به مردها در ارتکاب مزاحمت اینترنتی داشتند.

جدول ۷. بررسی تفاوت‌های جنسیتی

معنی داری	t	مردها (n= ۱۸۵)		زن‌ها (n= ۲۸۹)		گروه
		انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
<0.001	۳/۹۱۰	۶/۴۹	۲۷/۹۸	۶/۱۳	۳۰/۲۹	ارتکاب مزاحمت اینترنتی

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در جوانان انجام شد. در راستای هدف پژوهش ویژگی‌های روانسنجی شامل همسانی درونی، پایایی بازارآزمون، روایی سازه و تاییدی و همچنین تفاوت‌های جنسیتی بررسی شد.

یافته‌های ضریب آلفای کرونیخ پژوهش نشان داد که همسانی درونی نسخه فارسی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی ۰/۷۷ است. این ضریب نشان دهنده همسانی درونی مطلوب این پرسشنامه و همسویی آن با شاخص‌های گزارش شده در پژوهش‌های گذشته است (ونگ، لی، لیو و هو، ۲۰۱۶؛ [رایت و همکاران، ۲۰۲۰](#)). در مطالعه‌ای پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونیخ در دو زمان با فاصله‌ی زمانی یک سال در بین شرکت کنندگانی از چین، قبرس، هند و ایالت متحده آمریکا بررسی شد که ضریب آلفای کرونیخ در نوبت اول به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۶، ۰/۸۳ و ۰/۸۸ و در نوبت دوم نیز به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۶، ۰/۸۵ و ۰/۸۸ گزارش شد ([رایت و همکاران، ۲۰۲۱](#)). در مطالعه‌ای دیگری که روی نوجوانان چینی انجام شد ضریب آلفای کرونیخ را ۰/۹۱ گزارش کردند (ونگ و همکاران، ۲۰۱۶). همچنین مطالعه‌ای دیگری در چین، هند و ژاپن، ضریب آلفای کرونیخ کل ۰/۹۰ و به ترتیب برای چین ۰/۹۰، برای هند ۰/۸۳ و برای ژاپن ۰/۸۶ گزارش شد ([رایت و همکاران، ۲۰۲۰](#)). به صورت کلی این یافته‌ها نشان دادند که پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در فرهنگ‌های مختلف از همسانی درونی مطلوبی برخوردار است.

همچنین در بررسی پایایی بازآزمون، ضریب همبستگی بازآزمون پس از سه هفته ۰/۶۷ بدست آمد که قابل قبول بود. این نتایج با مطالعه‌ای که پایایی بازآزمون با فاصله‌ی زمانی یک سال مورد بررسی قرار داده بود و ضریب همبستگی ۰/۵۳ گزارش کرده بود، همسو می‌باشد ([رایت و لی، ۲۰۱۳](#)). همچنین در مطالعه‌ی دیگری که پایایی بازآزمون را با فاصله‌ی زمانی شش ماه مورد بررسی قرار داده بود و ضریب همبستگی ۰/۶۷ به دست آورده بود نیز همسو می‌باشد ([رایت و لی، ۲۰۱۳](#)). این نشان می‌دهد که پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی از ثبات زمانی خوبی برخوردار است.

در پژوهش حاضر نتایج مربوط به روایی عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی، از ساختار تک عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی به‌طور تجربی حمایت کرد. این یافته‌ها با شاخص‌های تحلیل عاملی تاییدی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی گزارش شده در مطالعه‌ی نسخه‌ی اصلی ([رایت و لی، ۲۰۱۳](#)) و نسخه‌ی چینی ([ونگ و همکاران، ۲۰۲۰](#)) همسو بود که با تکرار ساختار تک عاملی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی و همسانی درونی مطلوب آن، شواهد مضاعفی را در دفاع از خاستگاه مفهومی ارتکاب مزاحمت اینترنتی فراهم آورد. همچنین، نتایج پژوهش حاضر با تأیید روایی تک عاملی تأکید بر اخذ رویکردی در قالب یک مفهوم واحد و سنجش جامع ارتکاب مزاحمت اینترنتی جهت درک این رفتار بالقوه مضر نشان داد. علی‌رغم اینکه مزاحمت اینترنتی توجه گسترده‌ای در رسانه‌ها و عموم مردم به خود جلب کرده است، اما کمبود ناامیدکننده راهبردهای مداخله و پیشگیری از مزاحمت اینترنتی وجود دارد ([میشنا، کوک، ساینی، وو و مک‌فادن، ۲۰۱۱](#)). یک ارزیابی روا و پایا از مزاحمت اینترنتی این امکان را برای مددکاران اجتماعی فراهم می‌کند که نه تنها برنامه‌های پیشگیری از مزاحمت اینترنتی را توسعه و اجرا کنند، بلکه به افراد جامعه با توجه به خطرات بالقوه مرتبط با رفتارهای مزاحمت اینترنتی آموزش دهند. از این نظر، پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی می‌تواند یک گام به سمت ایجاد ابزارهای مناسبی باشد که مددکاران اجتماعی ممکن است برای راهنمایی افراد در درک مزاحمت‌های اینترنتی و پیامدهای آن استفاده کنند ([لی، آیل و هالمس، ۲۰۱۷](#)).

بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی در پژوهش حاضر نشان داد که تفاوت معنی داری وجود دارد و زن‌ها میانگین بالاتری در ارتکاب مزاحمت اینترنتی نسبت به مردان داشتند. این یافته با نتایج [آیل، وندن و دی‌کاک \(۲۰۱۳\)](#) که در بررسی ارتکاب

1. Wang, Lei, Liu & Hu

2. Mishna, Cook, Saini, Wu & MacFadden

3. Lee, Abell & Holmes

4. Abeele, Vanden & De Cock

مزاحمت اینترنتی در بلژیک نشان دادند، زنان بیشتر از مردان به وسیله‌ی تماس یا پیام گذاشتن مرتکب مزاحمت می‌شوند، همسو بود. همچنین با یافته‌های برخی از پژوهش‌ها مبنی بر اینکه دختران بیشتر از پسران مرتکب مزاحمت اینترنتی می‌شوند نیز همسو بود (کووالسکی و لیمبر، ۲۰۰۷؛ پورناری و وود، ۲۰۱۰). در تبیین این یافته‌ها می‌توان مطرح کرد که براساس نظریه ساخت مشترک، افراد دنیای مجازی خود را با روش‌های مشابه محیط غیرمجازی خود، می‌سازند (ریورس و نورت، ۲۰۱۰). از آن جایی که مشخصه‌ی اصلی پرخاشگری زنان در محیط غیر مجازی به صورت غیر مستقیم و رابطه‌ای و پرخاشگری مردان بیشتر به روش‌های مستقیم و کلامی می‌باشد، بنابراین می‌توان انتظار داشت که زنان در مقایسه با مردان آمادگی بیشتری برای انجام رفتارهای مزاحمت اینترنتی دارند.

لازم به ذکر است این یافته با پژوهش‌های **ونگ، ونگ و لی**^۲ (۲۰۱۹) و **فانتی، دمتریو و هوا**^۳ (۲۰۱۲) مبنی بر تمایل بیشتر مردان در ارتکاب مزاحمت اینترنتی نسبت به زنان ناهمسو بود. همچنین این یافته با پژوهش‌های **پالادینو، نوستینی و منسینی**^۴ (۲۰۱۵) و **هود و دافی**^۵ (۲۰۱۸) مبنی بر عدم وجود تفاوت معنی‌دار ناهمسو بود. این یافته‌ها از سویی با دیدگاه روانشناختی تکاملی مطابقت دارد که نشان می‌دهد مردان مستعد پرخاشگری هستند، زیرا به آن‌ها مزیت بقا و باروری بیشتری می‌دهد (ونگ، ونگ و لی، ۲۰۱۹). از سوی دیگر ریشه‌ی این ناهمسانی را در تفاوت فرهنگی می‌توان پیگیری کرد. براساس مطالعه‌ای که به بررسی تفاوت‌های جنسیتی ارتکاب مزاحمت اینترنتی در آمریکای شمالی، اروپا، استرالیا و آسیا پرداخته بود، یافته‌ها نشان داد که بیشترین میزان تفاوت جنسیتی به ترتیب در شرکت کنندگان آسیایی و پس از آن شرکت کنندگان آمریکای شمالی بود. این درحالیست که در شرکت کنندگان اروپایی و استرالیایی تقریباً هیچ تفاوت جنسیتی نشان ندادند (سان، فن و دو، ۲۰۱۶). چنین تفاوت‌های منطقه‌ای مشاهده‌شده در مطالعات مختلف می‌تواند نتیجه عوامل فرهنگی مرتبط با رفتارهای روانی-اجتماعی مردان و زنان در فرهنگ‌های مختلف باشد.

به طور کلی، یافته‌های مطالعه حاضر برای پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی به‌عنوان یک مقیاسی راحت، مقرون به صرفه و در عین حال مختصر و تک‌بعدی ارتکاب مزاحمت اینترنتی (رایت و لی، ۲۰۱۳) پشتیبانی بیشتری فراهم کرد، همان‌طور که با همسانی درونی خوب، پایایی آزمون-بازآزمون خوب، بارهای عاملی کافی، شاخص‌های برازش ساختاری مطلوب و روایی صوری نشان داده شد. علی‌رغم اینکه پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی در این مطالعه برای استفاده در جوانان اعتبارسنجی شد، احتمال می‌رود می‌توان آن را در سایر گروه‌های سنی به ویژه نوجوانان از آن جایی که بخش قابل توجهی از آن‌ها در طول سال‌های تحصیلی خود درگیر رفتارهای مزاحمت و قلدری هستند، به کار گرفت. این پژوهش مانند سایر پژوهش‌ها با محدودیت‌هایی مواجه بود. با توجه به اینکه داده‌های این پژوهش براساس معیارهای خودگزارشی بوده است، ممکن است داده‌ها تحت تأثیر گزارش نادرست و مطلوبیت اجتماعی قرار گرفته باشند. شرکت کنندگان این پژوهش جوانان ۱۸ تا ۳۵ سال را شامل می‌شود. از آن جایی که افراد کمتر از ۱۸ سال درصد قابل توجهی از کاربران رسانه‌های اجتماعی را تشکیل می‌دهند و به طور بالقوه شرایط ارتکاب مزاحمت اینترنتی را دارند، بنابراین، مطالعات آینده باید شامل محدوده سنی گسترده‌تری از جوانان و نوجوانان باشد. از دیگر محدودیت‌های پژوهش حاضر اینکه کاربران شبکه‌های مختلف فضای مجازی به طور هم‌تا مشارکت نداشتند؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد مطالعات آینده برای اینکه ارزیابی دقیق‌تری از میزان ارتکاب مزاحمت اینترنتی داشته باشند، به هم‌تا سازی کاربران شبکه‌های مجازی بپردازند.

-
1. Rivers & Noret
 2. Wang, Wang & Lei
 3. Fanti, Demetriou & Hawa
 4. Palladino, Nocentini & Menesini
 5. Hood & Duffy
 6. Sun, Fan & Du

۵. ملاحظات اخلاقی

این مطالعه مورد تایید کمیته اخلاق پژوهشی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران (کد: IR.UT.PSYEDU.REC.1400.036) قرار گرفت. تمامی مراحل این مطالعه مطابق با اعلامیه هلسینکی انجام شد.

۶. تقدیر و تشکر و حمایت مالی

نویسندگان از سرکار خانم دکتر میشل رایت که در تهیه نسخه اصلی پرسشنامه ارتکاب مزاحمت اینترنتی همکاری کردند و همچنین از همهی شرکت کنندگان در این پژوهش تشکر می‌کنند. این مطالعه هیچگونه کمک مالی از سازمانهای تأمین مالی در بخشهای عمومی یا تجاری دریافت نکرده است.

۷. تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مطالعه هیچ تعارض منافی ندارد.

منابع

- اسماعیلی پور، ف.، هاشمی، ت.، و بدری گرگری، رحیم. (۱۳۹۷). نقش سبک های فرزندپروری ادراک شده و اختلال شخصیت مرزی در قلدری سایبری: نقش میانجی همدلی. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت*، ۵(۲)، ۸۱-۹۲. <https://shenakht.muk.ac.ir/article-1-329-fa.html>
- قدم پور، ع.، شفییعی، م.، و حیدری راد، ح. (۱۳۹۶). بررسی رابطه مزاحمت‌های سایبری با آسیب‌پذیری روانی و افکار خودکشی در دانشجویان دختر و پسر. *پژوهش در سلامت روانشناختی*، ۱۱(۳)، ۲۸-۴۰. <https://rph.khu.ac.ir/article-1-3040-fa.html>
- حضرت بگی، ف.، عسگری، پ.، مکوندی، ب.، و کرایبی، ا. (۱۴۰۱). روابط ساختاری مهارت‌های حل مسئله و هوش معنوی با گرایش به اعتیاد به اینترنت به توجه نقش میانجی نشخوار فکری. *مجله علوم روانشناختی*، ۲۱(۱۱۴)، ۱۲۶۴-۱۲۵۱. <https://psychologicalscience.ir/article-1-1307-fa.html>

References

- Abeele, M. Vanden, & De Cock, R. (2013). Cyberbullying by mobile phone among adolescents: The role of gender and peer group status. *Communications*, 38(1), 107–118. <https://doi.org/10.1515/communications-2013-0006>
- Aizenkot, D. (2020). Social networking and online self-disclosure as predictors of cyberbullying victimization among children and youth. *Children and Youth Services Review*, 119, 105695. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105695>
- Aricak, T., Siyahhan, S., Uzunhasanoglu, A., Saribeyoglu, S., Ciplak, S., Yilmaz, N., & Memmedov, C. (2008). Cyberbullying among Turkish adolescents. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(3), 253–261. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.0016>
- Calvete, E., Orue, I., Estévez, A., Villardón, L., & Padilla, P. (2010). Cyberbullying in adolescents: Modalities and aggressors' profile. *Computers in Human Behavior*, 26(5), 1128–1135. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.03.017>
- Chun, J. S., Lee, J., Kim, J., & Lee, S. (2020). An international systematic review of cyberbullying measurements. In *Computers in Human Behavior*, 113, 106485.

<https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106485>

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *psychometrika*, 16(3), 297-334. <https://doi.org/10.1007/BF02310555>
- Cuadrado-Gordillo, I., & Fernández-Antelo, I. (2020). Connectivity as a mediating mechanism in the cybervictimization process. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(12), 1–11. <https://doi.org/10.3390/ijerph17124567>
- Dilmac, B. (2009). Psychological needs as a predictor of cyber bullying: A preliminary report on college students. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 9(3), 1307–1325. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ858926.pdf>
- Durán Segura, M., & Martínez Pecino, R. (2015). Ciberacoso mediante teléfono móvil e Internet en las relaciones de noviazgo entre jóvenes. *Comunicar*, XXII(44), 159–167. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4904498>
- Esmailpour, F., Hashemi, T., & Badri, R. (2018). The role of perceived parenting styles and borderline personality disorder in cyberbullying: mediate empathy. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 5(2), 81-92. <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-329-en.html> (In Persian)
- Fanti, K. A., Demetriou, A. G., & Hawa, V. V. (2012). A longitudinal study of cyberbullying: Examining risk and protective factors. *European Journal of Developmental Psychology*, 9(2), 168–181. <https://doi.org/10.1080/17405629.2011.643169>
- Ghadampour, E., Shafiei, M., & Heidarirad, H. Relationships among Cyberbullying, psychological vulnerability and suicidal thoughts in female and male students. *Journal of Research in Psychological Health*, 11(3), 28-40. <https://rph.khu.ac.ir/article-1-3040-en.html> (In Persian)
- Grigg, D. W. (2010). Cyber-aggression: Definition and concept of cyberbullying. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 20(2), 143–156. <https://doi.org/10.1375/ajgc.20.2.143>
- Hamilton, J., Purdy, N., Willems, R. A., Smith, P. K., Culbert, C., Brighi, A., Fiedler, N., Guarini, A., Marni, C., Menin, D., Scheithauer, H., & Völlink, T. (2020). Using the quality circle approach to empower disadvantaged youth in addressing cyberbullying: an exploration across five European countries. *Pastoral Care in Education*, 38(3), 254–272. <https://doi.org/10.1080/02643944.2020.1788127>
- Hazrat bagi, F., Asgari, P., Makvandi, B., & Koraei, A. (2022). The structural relationships of problem solving skills and spiritual intelligence with internet addiction tendency according mediating role of rumination. *Journal of Psychological Science*. 21(114), 1251-1264. <http://psychologicalscience.ir/article-1-1307-en.html> (In Persian)
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2010). Bullying, cyberbullying, and suicide. *Archives of Suicide Research*, 14(3), 206–221. <https://doi.org/10.1080/13811118.2010.494133>
- Hood, M., & Duffy, A. L. (2018). Understanding the relationship between cyber-victimisation and cyberbullying on Social Network Sites: The role of moderating factors. *Personality and Individual Differences*, 133, 103–108. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.04.004>
- Kaluarachchi, C., Warren, M., & Jiang, F. (2020). Responsible use of technology to combat cyberbullying among young people. *Australasian Journal of Information Systems*, 24, 1–17. <https://doi.org/10.3127/ajis.v24i0.2791>
- Kline, R. B. (2016). Principles and practice of structural equation modeling, 5th Ed, New York: The Guilford Press. <https://www.guilford.com/books/Principles-and-Practice-of-Structural-Equation->

- Kowalski, R. M., & Limber, S. P. (2007). Electronic bullying among middle school students. *Journal of Adolescent Health, 41*(6), S22–S30. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2007.08.017>
- Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2014). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin, 140*(4), 1073–1137. <https://doi.org/10.1037/a0035618>
- Kwan, I., Dickson, K., Richardson, M., MacDowall, W., Burchett, H., Stansfield, C., Brunton, G., Sutcliffe, K., & Thomas, J. (2020). Cyberbullying and Children and Young People’s Mental Health: A Systematic Map of Systematic Reviews. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 23*(2), 72–82. <https://doi.org/10.1089/cyber.2019.0370>
- Lee, J., Abell, N., & Holmes, J. L. (2017). Validation of measures of cyberbullying perpetration and victimization in emerging adulthood. *Research on Social Work Practice, 27*(4), 456–467. <https://doi.org/10.1177/1049731515578535>
- López-Vizcaíno, M. F., Nóvoa, F. J., Carneiro, V., & Casheda, F. (2021). Early detection of cyberbullying on social media networks. *Future Generation Computer Systems, 118*(2), 219–229. <https://doi.org/10.1016/j.future.2021.01.006>
- Meyers, L. S., Gamst, G., & Guarino, A. J. (2016). *Applied multivariate research: Design and interpretation*. 3rd Ed, Washington DC: Sage publications. <https://us.sagepub.com/en-us/nam/applied-multivariate-research/book246895#description>
- Mishna, F., Cook, C., Saini, M., Wu, M. J., & MacFadden, R. (2011). Interventions to prevent and reduce cyber abuse of youth: A systematic review. *Research on Social Work Practice, 21*(1), 5–14. <https://doi.org/10.1177/1049731509351988>
- Palladino, B. E., Nocentini, A., & Menesini, E. (2015). Psychometric properties of the Florence cyberbullying-cybervictimization scales. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking, 18*(2), 112–119. <https://doi.org/10.1089/cyber.2014.0366>
- Parris, L., Lannin, D. G., Hynes, K., & Yazedjian, A. (2020). Exploring Social Media Rumination: Associations With Bullying, Cyberbullying, and Distress. *Journal of Interpersonal Violence, 37*(5-6), NP3041–NP3061. <https://doi.org/10.1177/0886260520946826>
- Pornari, C. D., & Wood, J. (2010). Peer and cyber aggression in secondary school students: The role of moral disengagement, hostile attribution bias, and outcome expectancies. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression, 36*(2), 81–94. <https://doi.org/10.1002/ab.20336>
- Raskauskas, J., & Stoltz, A. D. (2007). Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental Psychology, 43*(3), 564–475. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.3.564>
- Rivers, I., & Noret, N. (2010). ‘I h8 u’: findings from a five-year study of text and email bullying. *British Educational Research Journal, 36*(4), 643–671. <https://doi.org/10.1080/01411920903071918>
- Savoldi, F., & Ferraz de Abreu, P. (2016). Bullying, cyberbullying and Internet usage among young people in post-conflict Belfast. *Cogent Social Sciences, 2*(1), 1132985. <https://doi.org/10.1080/23311886.2015.1132985>
- Slonje, R., & Smith, P. K. (2008). Cyberbullying: Another main type of bullying? *Scandinavian Journal of Psychology, 49*(2), 147–154. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9450.2007.00611.x>

- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376–385. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2007.01846.x>
- Sun, S., Fan, X., & Du, J. (2016). Cyberbullying Perpetration: A Meta-Analysis of Gender Differences. *International Journal of Internet Science*, 11(1), 61–81. <https://repository.um.edu.mo/handle>
- Wang, P., Wang, X., & Lei, L. (2019). Gender Differences Between Student–Student Relationship and Cyberbullying Perpetration: An Evolutionary Perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(19–20), 9187–9207. <https://doi.org/10.1177/0886260519865970>
- Wang, X., Lei, L., Liu, D., & Hu, H. (2016). Moderating effects of moral reasoning and gender on the relation between moral disengagement and cyberbullying in adolescents. *Personality and Individual Differences*, 98, 244–249. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.04.056>
- Wang, X., Wang, W., Qiao, Y., Gao, L., Yang, J., & Wang, P. (2020). Parental phubbing and adolescents' cyberbullying perpetration: A moderated mediation model of moral disengagement and online disinhibition. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), 1–23. <https://doi.org/10.1177/0886260520961877>
- Wang, X., Yang, L., Yang, J., Wang, P., & Lei, L. (2017). Trait anger and cyberbullying among young adults: A moderated mediation model of moral disengagement and moral identity. *Computers in Human Behavior*, 73, 519–526. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.073>
- Wright, M. F., & Li, Y. (2013). Normative beliefs about aggression and cyber aggression among young adults: A longitudinal investigation. *Aggressive Behavior*, 39(3), 161–170. <https://doi.org/10.1002/ab.21470>
- Wright, M. F., Huang, Z., Wachs, S., Aoyama, I., Kamble, S., Soudi, S., Li, Z., Lei, L., & Shu, C. (2020). Associations between cyberbullying perpetration and the dark triad of personality traits: the moderating effect of country of origin and gender. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 30(3), 242–256. <https://doi.org/10.1080/02185385.2020.1788979>
- Wright, M. F., Schiamberg, L. B., Wachs, S., Huang, Z., Kamble, S. V, Soudi, S., Bayraktar, F., Li, Z., Lei, L., & Shu, C. (2021). The influence of sex and culture on the longitudinal associations of peer attachment, social preference goals, and adolescents' cyberbullying involvement: An ecological perspective. *School Mental Health*, 13(3), 631–643. <https://doi.org/10.1007/s12310-021-09438-6>
- Wright, M. F., Wachs, S., & Harper, B. D. (2018). The moderation of empathy in the longitudinal association between witnessing cyberbullying, depression, and anxiety. *Cyberpsychology*, 12(4), Article 6. <https://doi.org/10.5817/CP2018-4-6>
- Ybarra, M. L., Boyd, D., Korchmaros, J. D., & Oppenheim, J. K. (2012). Defining and measuring cyberbullying within the larger context of bullying victimization. *Journal of Adolescent Health*, 51(1), 53–58. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2011.12.031>